

Tekst ujednolicony

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 18 listopada 2010 r.

**Zarząd
Kompanii Węglowej SA
w Katowicach**

LKA-4101-10-10/2010/P/10/134

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Kompanii Węglowej S.A. w Oddziale Kopalnia Węgla Kamiennego „Chwałowice” (zwanym dalej „Kopalnią”) w zakresie gospodarowania odpadami z wydobycia węgla kamiennego w okresie od 1 stycznia 2007 r. do 30 czerwca 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 7 października 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania realizowane w Kopalni w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

I. Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

Kopalnia, w okresie objętym kontrolą, wytworzyła 3.081.283,2 Mg odpadów z wydobycia węgla kamiennego (854.308,6 Mg w 2007 r., 830.551,7 Mg w 2008 r., 916.623,6 Mg w 2009 r. i 479.799,3 Mg w I półroczu 2010 r.), w tym 3.028.401,6 Mg (98,3 % łącznej masy wytworzonych odpadów) odpadów o kodzie 01 04 12² oraz 52.881,6 Mg (1,7 %) odpadów o kodzie 01 01 02³.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² odpady powstałe przy płukaniu kopalni i oczyszczaniu kopalni innych niż wymienione w 01 04 07 i 01 04 11, zwane dalej „odpadami popłuczkowymi”.

³ odpady z wydobycia kopalni innych niż rudy metali, zwane dalej „odpadami z wydobycia kopalni”.

1. NIK ocenia pozytywnie prowadzenie ewidencji wytwarzanych odpadów z wydobycia węgla kamiennego w Kopalni.

Karty ewidencji i karty przekazania odpadów sporządzano wg aktualnych i właściwych wzorów, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. *w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów*⁴, a ewidencję odpadów prowadzono oddzielnie dla danego rodzaju odpadów z wydobycia węgla. W zbiorczych kartach przekazania odpadu ujmowano odpady przekazane temu samemu posiadaczowi odpadów w okresie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego przedsiębiorcy, prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów.

2. Kopalnia sporządzała i przekazywała Marszałkowi Województwa Śląskiego zbiorcze zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów na formularzach, zgodnych z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. *w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych*⁵, w terminach do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy, zgodnie z art. 37 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach*⁶.

Również sprawozdania statystyczne GUS o odpadach (OS-6) za ten okres Kopalnia sporządzała i przekazywała do Głównego Urzędu Statystycznego w terminie do 31 stycznia roku następnego za rok poprzedzający, zgodnie z rozporządzeniami Rady Ministrów z 5 września 2006 r., z 9 października 2007 r. i 27 listopada 2008 r. *w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej*⁷.

3. Kopalnia w okresie objętym kontrolą wykorzystywała odpady w celu rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górniczą, tj.: terenów pomiędzy ulicami Noworadziejowską i Składową w Rybniku – rejon szybu IV, terenów osadników mułowych - Żeberko, Holona I, Holona II i Holona III oraz terenów w rejonie ul. Skalnej w Rybniku-Niedobczycach. Działalność związaną z odzyskiem odpadów z wydobycia węgla prowadzono na ww. terenach zgodnie z kierunkiem i metodami określonymi w posiadanych decyzjach o rekultywacji tych terenów.

Ponadto w 2008 r. Kopalnia, w ramach zawartej umowy handlowej, przekazała innemu przedsiębiorcy 14.983,7 Mg odpadów z przeznaczeniem do produkcji ceramiki budowlanej

⁴ Dz. U. z 2006 r. Nr 30 poz. 213.

⁵ Dz. U. z 2007 r. Nr 101, poz. 686.

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm., zwanej dalej „ustawą o odpadach”.

⁷ Odpowiednio: Dz. U. Nr 170, poz. 1219 ze zm.; Dz. U. Nr 210, poz. 1521 ze zm.; Dz. U. Nr 221, poz. 1436 ze zm.

oraz do wypełnienia wyrobiska po eksploatacji gliny, uzyskując przychód w wysokości 89.902,0 zł netto.

II. Jednocześnie w toku kontroli stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Kopalnia w 2009 r. wytworzyła 902.312,6 Mg odpadów popłuczkowych, przekraczając o 52.312,6 Mg (o 6,2 %) dopuszczalną ilość tego odpadu do wytworzenia w ciągu roku (850.000,0 Mg), określoną w decyzji Wojewody Śląskiego⁸ - pozwoleniu na wytwarzanie odpadów z wydobycia węgla kamiennego.

Odpowiedzialnymi za powstanie ww. nieprawidłowości są Kierownik Działu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Dyrektor Techniczny Kopalni, kierujący ruchem zakładu górniczego, który wyjaśnił, że: *wniosek o zmianę decyzji Wojewody ustalającej możliwą do wytworzenia ilość odpadów o kodzie 01 04 12 został sporządzony i wysłany niezwłocznie z chwilą stwierdzenia, że istnieje zagrożenie przekroczenia tej ilości, a zatem, jak wynika z ustaleń kontroli, 7 grudnia 2009 r., kiedy wytworzono 824.924,9 Mg odpadów. W dalszej części wyjaśnień Dyrektor Techniczny Kopalni stwierdził: Ponieważ czas od złożenia wniosku do otrzymania decyzji wyniósł 3,5 miesiąca - w celu uzyskania stosownej decyzji dopuszczającej zwiększoną produkcję odpadów przed przekroczeniem wynikającym z decyzji posiadanej - nasz wniosek musiałby wpłynąć do Urzędu Marszałkowskiego najdalej na początku sierpnia 2009 r. W tym czasie jednak analiza produkcji odpadów ani plan wydobycia nie wskazywały na taką konieczność.*

Powyższe nie usprawiedliwia wytworzenia przez Kopalnię w 2009 r. większej ilości odpadów, niż określił Wojewoda Śląski w wydanej decyzji–pozwoleniu. Kopalnia otrzymała stosowną decyzję⁹, zezwalającą na wytworzenie zwiększonej ilości odpadów popłuczkowych (tj. 950.000,0 Mg w ciągu roku) dopiero 25 marca 2010 r.

2. Kopalnia w 2007 r. przekazała Przedsiębiorstwu Produkcyjno–Usługowo–Handlowemu „TREX-HAL” Sp. z o.o. w Rybniku¹⁰, prowadzącemu działalność w zakresie odzysku odpadów na terenie osadników mułowych Holona I i Żeberko, łącznie 776.589,0 Mg odpadów celem ich zagospodarowania, pomimo że spółka ta posiadała decyzję Prezydenta Miasta Rybnika¹¹ zezwalającą na odzysk odpadów na terenie powyższych osadników w ilości nie większej niż 675.000,0 Mg¹² w ciągu roku. Tym samym, o 101.589,0 Mg przekroczono maksymalną ilość odpadów, jaką można było zgodnie z tą decyzją

⁸ Decyzja nr ŚR-II-6620/107/3/04 z 5 października 2004 r.

⁹ Decyzję Marszałka Województwa Śląskiego w Katowicach nr 1079 OS/2010

¹⁰ zwanej dalej „spółką TREX-HAL”

¹¹ Decyzja Prezydenta Miasta Rybnika znak Ek I-7663/00038/05 (2005/020709) z dnia 17 maja 2005 r.

¹² ilość odpadów poddanych odzyskowi nie mogła w ciągu roku przekroczyć: dla odpadów z wydobycia kopalin – 25.000Mg/rok, dla odpadów popłuczkowych – 650.000 Mg/rok, tj. łącznie 675.000 Mg/rok

zagospodarować na terenie powyższych osadników. Nieprawidłowości tej nie zapobiegli pracownicy Działu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zajmujący się gospodarowaniem odpadami, którzy stosownie do art. 25 ust 2 ustawy *o odpadach*, zobowiązani byli do sprawdzenia czy odbiorca odpadów posiada zezwolenie uprawniające go do zagospodarowania przekazanej mu ilości odpadów. Dyrektor Techniczny Kopalni przyznał w toku kontroli, że *szluby Kopalni nie zwróciły uwagi na ograniczoną ilość odpadów, które w skali roku może zagospodarować spółka „TREX-HAL”*.

Powyższej nieprawidłowości nie usprawiedliwia podnoszony w wyjaśnieniach Dyrektora brak innych obiektów, na których Kopalnia mogłaby zagospodarować swoje odpady.

Jak bowiem ustalono w trakcie kontroli, Kopalnia od 20 listopada 2006 r. posiadała decyzję Prezydenta Miasta Rybnika ustalającą kierunek rekultywacji dla terenu dawnego zwalowiska pomiędzy ulicami Noworadziejowską i Składową w Rybniku – teren przy szybie IV. Na powyższym terenie spółka TREX-HAL, w okresie od grudnia 2006 r. do maja 2007 r., zagospodarowała 37.638,9 Mg odpadów pochodzących z bieżącej produkcji Kopalni.

3. NIK zwraca uwagę, że od kwietnia 2005 r. Kopalnia, na podstawie zawartej w dniu 5 listopada 2002 r. umowy ze spółką TREX-HAL, przekazywała tej spółce odpady do zagospodarowania na terenie osadników mułowych Żeberko i Holona I, pomimo iż do 17 maja 2005 r. nie posiadała ona decyzji Prezydenta Miasta Rybnika, zezwalającej na odzysk odpadów na tym terenie, czym naruszono art. 25 ust. 2 ustawy *o odpadach* (zgodnie z którym posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w tym zakresie).

Powyższej nieprawidłowości nie usprawiedliwiają wyjaśnienia Dyrektora Technicznego Kopalni, który tłumaczył m. in., że spółka TREX-HAL odbierała odpady w oparciu o posiadane zezwolenie na transport odpadów wydobywczych, a następnie magazynowała je na terenie osadników mułowych, do których Kopalnia posiadała tytuł prawny. Zgodnie z art. 63 ust. 1 i 6 pkt 2 ustawy *o odpadach*, magazynowanie odpadów może odbywać się na terenie, do którego posiadacz ma tytuł prawny, pod warunkiem, że miejsce i sposób magazynowania określone są w pozwoleniu na wytworzenie odpadów. Decyzja Wojewody z dnia 5 października 2004 r. na wytworzenie odpadów w Kopalni, zezwalała na ich magazynowanie wyłącznie w zbiornikach odpadów górniczych znajdujących się na terenie Zakładu Przeróbki Mechanicznej Węgla.

Wobec stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie wytworzenia i odzysku odpadów, za niewystarczające należy uznać zakres i częstotliwość podejmowanych działań kontroli

instytucjonalnej. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono tylko trzy kontrole instytucjonalne, obejmujące problematykę gospodarowania odpadami górnictwami.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Zapewnienie wytwarzania odpadów z wydobycia węgla kamiennego w instalacji Kopalni w ilościach dopuszczalnych, określonych w pozwoleniu na wytwarzanie odpadów;**
- 2. Podjęcie działań organizacyjnych w celu zapewnienia przekazywania odpadów innym jednostkom w ilościach dopuszczalnych, określonych w posiadanych przez nich zezwoleniach na odzysk odpadów.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.